

שבת קודש, תשע"א
פרשת ניצבים-וילך
כצט
עלון מס. 91

הגיליון יוצא לאור בסיוע
ידידינו הדגול
ר' אילן כהן צדק שיח'
להצלחתו בכל העניינים

בית ה'

נקודה למחשבה - טמונה ומאירה בפתיחה לפרשה

מרדף עצבני – חיוני

ממלכת האופל, הלילה, באה בקובלנה כנגד היום המעניק לעולם: חיים, אור, תקווה ושמחה. "למה אני נתפסת כמייצגת שלילית של ההיפך מאלו?" טענה. הבורא, שלח אותה לתפוס את היום ולהביאו למשפט - דבר שכמונן לא אירע עד הלום...

מקור אנונימי לחש לאוזני הלילה כי הבריות הטביעו כינוי עוקצני שנקרא: "חכם בלילה", על איש שחכמתו איננה נחשבת כרלוונטית, או שאינה עולה בקנה אחד עם המציאות. זה היה עבורו ועבור הממלכה כולה בבחינת: "הקש ששבר את גב הגמל".

הגיע הלילה הפגוע והדומע לפני כסא הכבוד, כרע ברך לפני הבורא והתחיל לגולל את מסכת ייסוריו כנגד היום.

"אלוקים שלי! רציתי שתדע כי היום מאוד רודף אותי ויורד לחיי. בכל פעם שאני נמצא, הוא מגיח ומגרש אותי הצידה בלי התחשבות. חוץ מזה אני לא פופולארי כמוהו. יותר מזה, בזמן האחרון נקשרים אלי כל מיני מיתוסים לא מחמיאים. העולם המתקדם, צמצם מאוד את החושך שלי כשהמציא את נורת החשמל. האנשים נהפכו לינשופים מהלכים על שניים. צעדי השקטים בטלים מול הדינאמיות של היום החי והשמח", מירר לו ישות האופל בקול נהי ובכי.

"ומה אתה מציע שאעשה?", שאל אותו הבורא בעניינות.

הלילה, ידע כי יוצר העולם נמלך לעיתים עם יצוריו. הוא ניצל את ההזדמנות ששיחרה לפתחו, ברגעים אלו וביקש לגזור את הקופון המתבקש הנגזר מטיעונו.

הוא כחכח בגרונו, הישיר מבט קדימה ואמר: "ובכן, אני מבקש שתסיר את היום מן הזירה. פשוט תעשה לו סוף - כמו שרק אתה יודע לעשות", התחנן.

מול הטחת הדברים הללו - שתק הבורא. הוא נתן ללילה מספר רגעים כדי לחזור לעצמו ולהירגע ואז הרצה כנגדו את הטיעון הבא. "תקשיבו!", קרא אליו בקול רך, "לו יהי כדברך. אבל אני, כשופט כל הארץ, מחויב לשמוע את הצד השני שכנגד. כך תהיה בידי תמונת מצב עדכנית ומקיפה דיה - על מנת שאחרוך את הדין לאשורו".

הלילה, מעט התבלבל. הוא לא הבין לאן בדיוק חותר האלוקים. "אז תכל'ס מה עלי לעשות עבור שהצדק יצא לאור?", חקר בחשדנות.

"פשוט מאוד! אני יכתוב בשביל היום צו זימון למשפט. את המכתב עליך להביא לידי. יחד תגיעו לפני לדין. אם היום יסרב לקחת את האיגרת הזאת - תרדוף אחריו ותגרור אותו לכאן", פסק היוצר העליון.

אי שם, במרחק אדיר שטרם נתפס בעין האנושית, שוכנת לה משחר ההיסטוריה ממלכת האפילה, היא - הלילה.

ממקום שבתה היא מקפידה על שגרת חייה וכבר כשהממלכה הנמצאת מעבר למתרס, היום, מסתלקת לה בדרכה למילוי משימתה במקום אחר על פני כדור הארץ, מופיעה שליטת החושך ופורסת את כנפיה השחורות על אותו צד אפל של הגלובוס. בעקבותיה, ממהרים הבריות לעלות על יצועם, כדי לאגור כוחות לקראת יום המחר.

מעיניה החודרות והשקטות לא נעלמו התופעות הבלתי נראות - על העולם בכלל והאנושות בפרט.

לא נכחד מפניה המשמעות הלא מחמיאה שטומן בחובו הלילה עבור האדם: אפרוריות, עצבות, בדידות ואובדן תקווה. החושך וההסתור נותנים במה לפושעים מסוכנים לגנבים ועבריינים לתקוף תחת חסותם. במקומות נידחים פועלים שודדי דרכים המתנפלים על נוסעים תמימים ונוטלים מהם את כספם ולעיתים אף את חייהם. תחושת הסכנה גרמה לביסוס אגדות אצל תרבויות העמים, על גורמים אפלים המהווים סיכון ממשי על האדם, שאינו רואה אותם בזמן הליל: שדים, רוחות רפאים, ערפדים, ועוד שלל רואים ואינם נראים. "לילה מושך עימו קינה", טוען האמורא הארץ ישראלי, איבו, מי שהיה מגדולי בעלי האגדה שחי בסוף המאה השלישית ובתחילת המאה שלאחריה לספירה. המיסטיקה היהודית מגדירה את הלילה כעת של תוקף שלטון מידת הדין המסוגלת לקטרג על האדם וממליצה להימנע ככל האפשר מחיכוכים אפשריים, כאלה ואחרים - עימה.

גם ההשפעות הפסיכולוגיות המזיקות שהביא העולם המודרני בדמות חיי הלילה על בני הנוער המערביים - הובאו לתשומת ליבה של הישות השחורה. הסרטונין, החומר האחראי על מצב הרוח החיוני, נפגם כאשר ההתמכרות לבייליים גורמת לעשות את הלילות לימים. טשטוש ההבדלים בין שתי הרשויות, הכעיסו את הלילה מאוד. במובן מסוים הממלכה ראתה זאת בחומרה רבה כפלישה לא חוקית אל הטריטוריה שלה וכהפרת מוסכמות בוטה במיוחד.

נקודת השיא הדרמטית של התחושה המשפילה הייתה - כאשר

של עיקרון העונג עם המצפון: "ישנן שתי טרגדיות בחיים. האחת היא לאבד את משאלת לבך והשנייה היא להשיג אותה". האומנם?

כחכמה על רציונאליות - מציבה היהדות את האלטרנטיבה האופטימאלית לגישה פסימיסטית זו בפתיח שתי הפרשיות המחוברות שלפנינו: "ניצבים - וילך". המונח: "ניצבים", מסמל עמידה ועצירה כאדם הקופא על שמריו, ואילו "וילך", מייצג את ההליכה הדינאמית - קדימה. הראשון מקושר יותר למוח השכלתן החשדן הדרוך [כזקיף 'הניצב' על משמרתו] והקרייר מטבעו (=יסוד המים) האחרון ללב הרגשי, התוסס, הזורם עם ההווה שוחר המעש והאנרגיה, כפי מתכונתו (=יסוד האש). זה משקיף מלמעלה, כמלך בגדוד וזה ביצוען ואיש שטח ממדרגה ראשונה. אחד שמרן וחששן, שני ליברל ומהפכן. הרי לנו אם כן, שני ניגודים מהותיים הקיימים פנימה בנפש האדם. שתי רשויות סותרות שמהוות סכסוך בלתי פוסק בתוכנו - אנו על ריבונותינו. אך דווקא מפני כך החכמה העליונה מאחדת ומגשרת ביניהם כמקשה אחת, מתוך תפיסה מפוכחת כי הניגודים הם בעצם מחיים את האדם פיזית ונפשית. "המוח", הוא מלך האינטליגנציה ואילו הוא וכושר שיפוטו השכלתני, האדם היה פשוט מסווג כעוד יצור מהלך על שתיים ממחלקת היונקים. "הלב", הינו השליט הבלתי מעורער של האמוציה, עולם הרגשות. בלעדיהן, חיינו היו מונוטוניים, קודרים, משעממים ואפרוריים מתמיד. נמצא כי עצם מהות הסתירות הינם אחרי ככלות הכל - חלק מאיתנו. הם גם סלע קיומינו והתגשמות החזון האידיאלי של בן האדם.

ולסיום, הסופר וההיסטוריון הרוסי אלכסנדר סולז'ניצין (2008-1918) זוכה פרס נובל לספרות (בשנת 1970) הציג זאת כך: "אילו רק היו אנשים רשעים במקום כלשהו, שמבצעים בערמומיות מעשי רשע, וכל שהיה נצרך הוא להפריד אותם מאיתנו ולהשמיד אותם. אולם הקו המפריד טוב ורע עובר דרך הלב של כל אדם, ומי מאיתנו רוצה להשמיד חלק מליבו שלו?". **הסופר היהודי פנחס קפקא (1883-1924)** שנחשב מגדולי הסופרים של המאה העשרים חידד את העניין: "הרי אדם אינו עשוי חלקים-חלקים באופן שאפשר להוציא כל חלק לחוד ולהחליפו במשהו אחר. אלא הכל שלמות אחת ואם את מושכת קצה אחד, גם הקצה האחר ניסוט שלא מרצונך". **הפילוסוף היווני הנוודע הרקליטוס** (חי ופעל בסביבות סוף המאה ה-6 ותחילת המאה ה-5 לפנה"ס) הפך את העניין לחלק אינטגרלי ממשנתו האידיאולוגית: "הפכים, מולידים התאמה. מתוך חוסר-ההתאמה צומחת ההרמוניה הנאה ביותר". המחיש: "היינו הך הם: החי והמת, והער והישן, והצעיר והזקן. שהרי אלה נהפכים והריהם הללו, והללו שוב נהפכים לאלה", וסיכם: "המאבק - הוא אביו ומלכו של הכל".

כאמור, תובנות אלו נרמזו יפה בפתיח פרשתנו.

מסרון

"הסתירות וההתנגדויות - חיוניות לאנושות"

לתגובות: 054-849-5606, אמייל: bethashem@gmail.com - רוצים לקבל את העלון בקביעות לדוא"ל, הגישו בקשה לכתובת הנ"ל. חפשו אותנו גם בפייסבוק של "ערכים" <http://www.facebook.com/arachimil?sk=wall>

בברכת "שבת שלום ומבורך" לכל הקוראים היקרים מאת העורך וכותב המאמרים - יונתן דרון

העלון מוקדש להצלחה בתורה ויראת שמים ולכל העניינים ברוחניות ובגשמיות של הילדים היקרים והנעימים חיים וויטאל וניתאי בני אילנית

כמובן שהלילה שש ושמוח לבצע את פקודת הבורא. במקום נכתבה ההוראה שנחתמה בחותם אמת. הלילה, אך לפגוש את היום בכדי לבשר לו על ההזמנה השמימית למשפט.

עד היום הזה ממש לא הצליחו היום והלילה להיפגש בצוותא. הלילה, מתאמץ לתפוס את היום ולזמן אותו, בהוראת הבורא, לדון המכריע בעניינו. מנגד, הוא בחושי הדרוכים דוהר הלאה ומתרחק ממנו ככל האפשר. עד הלום, לא חדלו ולא יחדלו שתי הממלכות לנסות לדחוק זה את רגלו של זה.

משמים, השקיף האלוקים על יצוריו הרודפים זה אחר זה במרץ בלתי נלאה. יחד עימו התבוננו להקות מלאכים צחורים במחזה הפעיל והדומיננטי שנגלה לעיניהם, מסביב לשעון. במוחם ניקרה ללא הרף שאלה מתבקשת מאליה: "על שום מה כל הסערה הזאת! ומדוע לא ימצא צומת שבו יפגשו שני המתגוששים אחד את השני וכך יבואו שניהם להסדיר את העניינים אחת ולתמיד?".

דוברי פמליות המלאכים בחרו להציג את הדילמה לפני יוצר האור ובורא החושך.

אחרי הרהור עמוק, השיב להם הבורא את תשובתו הבאה והמאלפת:

"הבעיה הזאת כפי שהצגתם איננה ממוקדת דיה. משתמע מכך כי היא נחלת היום והלילה בלבד - אך למעשה כל הניגודים הקיימים בעולם מוצאים את עצמם מתחבטים בה: הטוב והרע, החכמה והכסילות, העושר והעוני, הצדק והרשע, היופי והכיעור, הנאורות והנבערות, ההיגיון והמזל, הנפש והגוף, האושר והסבל, כולם יחד וכל אחד לחוד - מתאבקים ביניהם בנוסח: "מי ימלוך?" כל הזמן הם רצים אחד אחרי השני כדי להצר את צעדיו. להשתלט על הטריטוריה שלו ועל מה שהוא מייצג. על יסודות מתווה המאבק האיתנים מושחת העולם שאני בראתי. היכן שנמצא את אחד מן הקצוות הקוטביות - נראה את השני מתאמץ לדלוך אחריו בכל כוחותיו ולהזיז אותו מן המפה. אילו לא ההתגוששויות הבלתי פוסקות הללו, היו גלגלי הזמן והשיניים של העולם שדוהרים אי שם הרחק מכאן - נבלמים מלהתקדם. חורבן האנושות היה מציאות טרגית שמתממשת, חלילה. לפיכך, כל קיום כזה או אחר של שתי כוחות מנוגדים הסותרים מהותית אחד את השני - זהו לב ליבה של החיוניות, קרי: חיות היקום ומערכתיו וכן חיי האדם והבטחת עתידו...".

היה זה הפילוסוף היהודי הנוודע, יעקב קלצ'קין (1882-1948) שאמר פעם: "האדם הוא יצור טראגי: נתון הוא בתוך עולם של ניגודים וסתירות". הדוכס הצרפתי, פרנסואה דה לה רושפוקו (1613-1680) בן המאה ה-17 התבטא על כך בספרו, "אמרות": "אין בכוח הדמיון להמציא סתירות כל-כך משונות ומרובות - כסתירות המצויות בלב כל אדם". אחד מגדולי אנשי התרבות של המאה ועשרים, ג'ורג' ברנרד שו (1856-1950) הציג זאת כעימות טראגי